

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de

La correspondencia al Director.—Los originals

Direcció, Redacció y Administració

Travesia de la Rambla, n.º 12

SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell	1 any 4 mes.
Fora	8 » trimestre.
Un número sol.	1 »
Anuncis á preus convencionals.	

LO MANIFEST DEL CENTRE CATALÁ

Com ja diguerem l'últim diumenge al pasarlo á nostres llegidors, lo *Centre Catalá* de Sabadell ha publicat lo Manifest endressat á sos compatricis, ab l'objecte de posar en clar la conducta seguida ab motiu de las dissensions derrerament ocorregudas entre ,l *Centre* de Barcelona y sas Sucursals.

No hi ha pas cap dupte que no 's pot esser mes explicit ni contundent y que la franquesa y llealtat del *Centre Catalá* de Sabadell, quedan de sobras demostradas en la publicació del document que 'ns ocupa.

Rahons llógicas y poderosas han obligat al *Consell* del *Centre* á esser un dels que mes s'han hagut de posar devant del de Barcelona y ab gust devém dirho, la victoria conseguida per aquell, demostra ben á las claras, que en qüestions de principis poden mes la llealtat á la causa y la bona fé d'uns quants *joves inexperts y novells encare en las filas del Catalanisme*, que no certas personalitats aspirants á jefaturas indiscutibles.

Una Sucursal com la d'aquesta ciutat que tant va costar á sos organisadors crearla y darli vida, gracias á la apatia d'alguns y á l'indiferentisme de molts altres, que posá tot son empenyo com diu lo Manifest en presentarse net de tot color polítich ja que aixó podía ser funest y perjudicial no sols á son desenrrotllo, sino també á la idea justa y santa del Catalanisme, no devía veurer ab sanch freda que 'l President del *Centre Catalá* de Barcelona, motejava á dret y á tort de lliberals ó carlins á qui millor li pareixia, sens consultar á cap mes entitat catalanista, com si ell fos prou pera clasificar als que al en-

trar en sas filas, no 's varen pas sometrer incondicionalment á la voluntat d' un home.

Lo *Centre* de Sabadell, donchs, obrá com devía al enviar la comunicació al *Centre* de Barcelona, tota vegada que al entrar en las filas catalanistas no li digueren pas que tenia d' ésser lliberal ó carlí y que de no ser aixis seria classificat de *beneyt* porque fins are devía també serho, segons sas novas teorías, ja que sempre havia dit que no devíam fixarnos ab cap idea política determinada.

La defensa que de sa conducta fa 'l *Centre Catalá* de Sabadell, no pot ser, donchs, mes natural y llógica. En son Manifest 's veu palpablement de part de qui está la rahó, la sensatés y la tolerancia.

Llegeixis detingudament y s' veurá si 'l *Centre* de Barcelona pot blasonar de lliberal y tolerant en totas sas manifestacions.

Una Associació que admet, segons sas propias paraulas, á tothom que s' aculli en son si, siga retrógrado ó avansat, que s' engalana ab los títols de lliberal, tolerant é intransigent y no *TOLERA* que continui á son costat la *Sucursal* de Sabadell motejada de retrógrada, sense serho, mereix per ventura la classificació que á si mateixa s' aplica?

De cap manera. Podrá si ó vol ser lliberal d' ideas, per admetrer teorías que no son las nostras y que desvirtuan per complert l' objecte de las *Associacions* catalanistas, pero de fet es tan autoritari com 'l que mes ho siga. Ya dihuen be que 'ls extrems se tocan.

Llegiuho be, donchs, tots los sabadellenchs y fixeuvos detingudament en tots sos párrafos, porque 'l Manifest d' aquest *Centre*, ab las ideas que defensa, no pot portar mes que temps mes ditxosos pera nostra aymada Catalunya.

Y á tots quants sens estar degudament enterats no varan trobar prou conforme la conducta del *Centre Catalá* de Sabadell, criticantla ja abans de saber las causas á que obehía, á aquestos los hi preguem mes qu' á ningú la lectura del Manifest y no duptém poch ni molt qu' una vegada hagin meditat detingudament tots sos párrafos, junt ab las notas aclaratorias, preferirían no haber calificat imprudentment sense pensarho gayre, á tots los que sens mes nort per guía que 'l be de Catalunya, han treballat ab totas sas forsas per arrelar en aquesta ciutat las llavors del *Regionalisme*, única esperansa que 'ns resta, de tantas com n' hem vist caurer y á qual objecte devem treballar sense descans, tots los que de debó siguém catalanistas.

SECCIÓ POLÍTICA

* Aquestos dias passats hi hagué perill de alterar-se l' ordre públich en la capital d' Espanya.

Lo motiu, no obstant, era poderós.

Lo gobernador civil va suspendre la corrida de toros que devia tenir lloch lo

diumenge y ja poden contar la impressió que va causar en la cort l'acte del duch de Frias.

Si haguessin suspés la Exposició universal, los travalls agrícols ó industrials, encare, pero 'ls toros...

Lo celeberrim senyor Moret n' ha fet un'altra de las sevas.

Lo govern espanyol ténia la intenció d'adquirir una isla en 'l *Mar Rojo* y quan ja estava tot preparat 'n Moret, qu' es un *gran* diplomàtich, ho va contar á un banquer de Londres.

Resultat; que l' isla en qüestió avuy es de Inglaterra.

'S veu que 'n Moret hi te una mania ab 'ls inglesos.

En un article d' un periódich de Madrit llegim que los *infelices madrileños* no van mal con hombres como Martos, Salmerón y Moret.

Aixó ningú 'ls hi nega.

Los que van mal son los valencians, vascongats, estremenyos, gallegos, andalusos, catalans y castellans de Castilla la Vieja.

Es á dir, tot Espanya menos ells.

Paraulas de D. Ferran Alsina en lo discurs que pronunciá en la reunió del *Centro Industrial de Cataluña* en defensa de la Exposició de Barcelona.

«Com la paraula catalanista vol dir amor á las cosas de la terra catalana, ab motiu de lo fet pel Centre Catalá de Barcelona, no cal ja en aqueixa associació buscarhi catalanistas.»

Molt ben dit.

Llástima que ab tanta frescura porti encare aquell *Centre* 'l lema patriòtich de nostra causa.

Diu un periódich que 'ls romeristas y 'ls esquerrans estan completament de acort.

Just. Com 'l periodista y 'l diputat sort de *Lo grà de mesch*.

Lo que pensa un *diario liberal de más circulación de España*:

«Los homes polítichs espanyols no 's barallen fins que son al poder.»

Aixó no es exacte.

Los polítichs espanyols no sols 's barallen quan son al poder.

Ho fan també en la oposició y en totas parts.

Com que 'n venen de mena y l' ofici ho porta, no saben estar quiets may.

Y quan no tenen ab qui barallarse, 's barallen ab 'l pays.

Diu *El Diario Español* que 'l senyor Sagasta está molt intranquil, buscant un forat per ahont escaparse de la crisis.

Forats ray, per desgracia no 'n faltan.

Be n' han fet prous al vestit de la pobra Espanya.

Tiri dret, y nó s' espanti.

Forat mes ó menos...

Un escriptor madrileny crida una reunió pera 'l dilluns próxim á Barcelona pera demostrar la conveniencia de la Exposició universal.

Ja ho veu, senyor Almirall, hasta 'ls de fora casa li han de donar lliçons de catalanisme.

Lo que va de ayer á hoy.

Segons 's despren de alguns periódichs oficiosos los ministros de la Corona no s' entenen.

¡Ja fora estrany que s' entenguessin!

¿No entenen may al pais y s' entenderán ells ab ells?

D. Cristino Martos s' ha deixat la barba.

Vaigi alerta are, D. Cristino.

Miri que certas cosas no li estarian be portant pel á la cara.

PER MA PATRIA

CUATRE MOTS EN PRO DE LA

EXPOSICIÓ UNIVERSAL DE BARCELONA

Si no revelés un propòsit lamentable y gens digne, contrari al interés y millora dels estats moral y material de nostre estimat poble, de segur ningú hauria pensat en preocuparse poch ni molt del objecte que entranya 'l document publicat en *El Diluvio* del día 8 del actual y recordat de nou en el propi periódich, edició del día 11 del corrent, en una de quals gacetillas se llegeix:

«S' han agotat los exemplars de la edició de nostre periódich corresponent al dijous últim, en que 's publicá 'l document del «Centre Catalá» contra 'l descabellat projecte de la Exposició-Rius y Taulet.

»Lo «Centre Catalá» ha publicat ja tres edicions del expressat document y ha remés abundancia d' exemplars á las principals capitals del extranger.»

Per lo cos del document en cuestió, transpuant per tots sos poros intenció calva de patriotisme y buyda de sentit progressiu, preté no mes que desbaratar la mellor y mes propicia ocasió que pot oferirse á nostre poble estimat, pera enterarse y aprofitarse de lo molt nou y bo que en ciencias, arts é industrias han produït fins avuy las nacions mes avantatjadas en civilisació; privant aixís á la massa de nostres compatriotas, faltats de medis y temps pera visitar los extranjers emporis de la activitat humana, l' obrir á sa inteligencia nous horitzons y á son cor desitjos nous, precursors de futuras empreses d' aquellas que serveixen y honran á la humanitat.

Davant tan impertinent pretensió, es deber ineludible pera tots quants estimém á aqueixa societat catalana que no per ser mes desgraciada que altrás es menos nostra propia societat, analizar y descobrir lo fi real de dit document, exposantlo, á la vista del públich, pera aixís probar com lo que á simple vista sembla ser un treball escrupulós y hemogeni, condensació simple d' advertencias útils al

país, es, en realitat, conjunt perillós encubridor d' intencions insanas, en tot oposadas al progrés y al benestar comú.

*
* *

En lo segont apartat del repetit document se llegueix:

«Pera cualsevulla que conegui la materia, es clar y evident com la llum del día, que la Exposició Universal de Barcelona *en lo modo y forma que la projectan los que s' han posat al cap d' ella* ó no arribará á verificarse, ó s' farà en tals condicions, que posará en ridícul á Barcelona en particular y á Catalunya en general, causant la ruina completa de nostre municipi.»

Si la persona que tal escrigué y firmá, hagués *de veritat* tingut lleal intenció de salvar á Barcelona dels mals que li pronostica, al veurer *clar y evident com la llum del día* que s' anava á comprometre 'l bon éxit de la futura Exposició Universal per *lo modo y forma que la projectan los que s' han posat al cap d' ella*, haria aprofitat la felis ocasió de trobarse nombrat, y per consegüent investit ab los drets de Vocal del Consell General de la Exposició, pera seguir assíduo y fiscalisar justicier lo que s' emprengués, fent sentir sa veu y pesar sos rahonaments dintre de dit Consell General; quedantli sempre, en lo cas de no ser atés ó de trobarse contrariat, lo final recurs de dimitir y publicar á continuació 'ls motius que á aixó l' obliguessin. Aquest era l' únich modo de procedir sincer y de cumplir com á home digne y patriótic.

Obrant d' aquest modo, Barcelona y Catalunya haurían pogut creure que efectivament hi havia hagut abnegació y desitj de vetllar y defensar los interessos morals y materials de la regió catalana; haurían degut agrahir la enteresa, los disgustos y la paciència tinguts per la entitat que s' hauría imposat la noble tasca de corretjir, de lo referent á la Exposició Universal de Barcelona, *lo modo y forma que la projectan los que s' han posat al cap d' ella*, y sobre tot, hauría Barcelona adquirit l' afalagadora convicció de possehir un ciutadà més molt apte y capás de consagrar-se á son servey, com saben ferho 'ls grans patriotas sempre y quan li convé á la Patria.

Per desgracia, per la manera com s' ha obrat, Barcelona y Catalunya res tenen que agrahir y moltíssim que censurar á la entitat que, després d' atrevir-se á preveure 'l resultat definitiu d' un conjunt de projectes encara indefinits, escampa l' alarma pels quatre costats y

saltant las fronteras de la Península, notifica als pobles estrangers que la Exposició Universal de Barcelona *ó no arribará á verificarse ó 's farà en tals condicions, que posará en ridicul á Barcelona en particular y á Catalunya en general, causant la ruina completa de nostre municipi*, anunciánt-los hi aixís per endevant grans perduas y ruinas, que, no haventlas de pagar los estrangers á quins s' anuncian, més aviat que dol, los hi han de proporcionar divertit entreteniment per ara, y pera després cap cuydado.

Mediti ab calma, si calma pot tenir avuy lo President del «Centre Catalá», y vegi si es abandonant lo camp com s' acredita 'l valor; vegi si es apartantse del Consell General de la Exposició de Barcelona, únich lloch desde 'l que 's podria servir eficazment al país, reformant, si aixís convingués, *lo modo y forma que la projectan los que se hau posat al devant d' ella*; vegis si es llensant á mercés dels vents desgraciats auguris, perjudicials y funestos pera las cosas pátrias, y á més, excitadorr de la commiseració y despreci dels estrangers envers nostre poble, com l' home honrat y digne, lo patriota viril y superior saben guanyarse la consideració y 'l respecte de sos conciutadans. ¡Sí! que ho mediti y ho vegi tot lo senyor President del «Centre Catalá», y després califiqui ell mateix son modo de procedir, que 'l públich sensat l' ha calificat ja.

*
* *

La idea que d' Espanya y dels espanyols es general entre 'ls estrangers, es tan sumament precaria y depressiva pera nosaltres; la opinió dominant al altra banda de las fronteras nos assimila tant als semi-bárbaros pobladors dels Estats del interior del continent asiàtich, que centenars de personatjes joves uns y altres envellits en las lletres y ciencias, industrias, arts y comers de las nacions del Nort y Centre d' Europa, s' abstenen de trepitjar nostra terra porque temen á sos habitants: als espanyols. Be ho saben aquells personatjes que nostre clima es semblant al clima titaliá y nostras rassas germanas de las demás llatinas, pero apesar d' aixó no s' acostan á nostra frontera; pera viure en repós ó escapar impunement als rigors invernals de sos respectius païssos, prefereixen á nostras encantadoras costas llevantinas y als espléndits paisatjes de varias de nostras comarcas, los paisatjes y costas del Egipte, de Túnis, Alger y Turquía.

Tot degut á la péssima opinió que s' han format de nostre poble, al qual sols coneixen per las extravagants relacions de viatjers poch es-
crupulosos.

Ocasió magnífica pera desautorisar las obias dels uns y desvaneixer las preocupacions dels altres, la tenim invitant, ab motiu de la Exposició Universal, á sas nacionalitats, ab lo qual quedan tots invitats á assistir á una festa del Treball, que ells may somniaren possible en nostre país, festa en la que podrán estudiar d' aprop á nostre poble y 's convencerán de que també aquí, en plena Espanya, á pesar de tantas y tan gras miserias y desvaris; de tants abusos y atropells com se sofreixen, es possible trobar goig y esbarjo entre personas que, com ells, saben també honrar al treball.

Aprofitemla aqueixa ocasió; atrayemlos á nostra ciutat y mostremlohi com dels germens de treball plantats en nostra terra, han brotat plantas, y aquestas están donant fruyts que desitjem veurer figurar y comparats ab los similars produhits en ben preparadas y cuidadosament entretingudas terras extranjeras.

Y estém segurs, que quan los fills d' altres paisos hagin estat entre nosaltres, y comprés la constancia, 'l valor y la enteresa necessaris pera portar, com aquí s' han portat contra vents y marors y á pesar de formidables corrents, las naus industrial y artística al port ahont esperan se 'ls hi uneixin en fraternal festa 'ls representants de sas companyas d' altrás nacions, no podrán menos de millorar sa opinió respecte 'ls habitants d' aquest, nostre país; haurán de regonéixerli aptitud y un valor que avans los hi negavan, y, quan tornin á sas llars, haurán d' informar, devant de sos compatriotas, en sentit favorable á nostre poble, be prou necessitat d' aixó després de tant olvit y desprecis estranys com ha hagut de sufrir!

*
* *

Que las exposicions de tota classe, pero molt especialment de carácter universal, son empresas importantíssimas, es ja un coneixement vulgar: sense gran perspicacia, sols ab trassas de sentit comú, ho té aixís entés qui hagi visitat, o qui coneixi per descripcions avuy abundants en tots los centros civilisats, algun ó alguns d' aquells grandiosos certámens. Era de mes donchs, indicar tal vulgaritat.

En cambi, hauria sigut oportú y demostraria bona voluntat y ta-

lent aprofitat de part de la entitat que tal hagués emprés, atraurer ans que tot la atenció pública, no sobre 'l resultat millor ó pitjor obtingut per los empresaris á qual cárrech corregueren anteriors Exposicions Universals celebradas en diversos punts del globo, sino sobre lo que está molt per demunt del interés dels tals empresaris, encara que sian ells Municipis: sobre la conveniencia d' aspirar nostra ciutat al objecte primordial pera que las Exposicions Universals s' emprenen.

Eix objecte, que avans de tot es impulsar lo desenrotllo de las forsas vivas sobre las que 'ls estats moderns basan son prestigi y poder, y extendre é intimar las bonas relacions entre 'ls diferents pobles de la terra, constituheix un dels mes poderosos medis d' excitar la sensibilitat de tots los pobles en general, y en especial la dels pobles aletargats. Es l' objecte primordial, sempre invariable de todas las Exposicions Universals. Essent, com es, eminentment civilisador, deu ser sempre aplaudit y ab ell, aplaudidas deuen ser las poblacions que entussiastas treballan pera lograho.

Barcelona, al disposarse pera celebrar una Exposició Universal, prepara un gran be á Catalunya y á tota Espanya; ab son nobilíssim propósit, se presta á servir de llas d' unió entre aqueix poble espanyol, víctima de tans infortunis com desprecis, cregut per molts divorciat y renyit ab l' esperit de treball que enalteix al sér humá, y 'ls demás pobles que portan la devantera en lo camí del progrés. Si d' eix lloable propósit, si de sa futura obra fos possible resultar perjudici á nostra estimada ciutat, ell serviria pera guanyarli devant del mon civilisat, mes simpatías, y meréixerli mes consideració y mes gran respecte per haverse voluntariament sabut sacrificar pel be d' eixa familia Ibérica, un de quals membres mes avansats ella mateixa representa.

Per aixó, realisar lo pensament de la Exposició Universal de Barcelona, no pot ser resultat d' una tonta é improcedent cuestió de punt, sino que ha de ser lo que es, porque ho senten en sa conciencia 'ls verdaders catalans: efecte precís del coneixement d' un deber que gustosos volém cumplir.

*
* *

Duas classes principals de públich visitan las grans com las peti-

tas Exposicions. En la primera hi figuren tots aquells elements socials favorables al desenrotll del progrés humà, los quals acudeixen solícits á eixos certámens ab lo fi d' aprendre ó ensenyar. Abrassa, donchs, los elements actius y útils de las nacions. En la classe segona hi figuren aquells altres elements inútils o perniciosos pera 'l progrés, com los calaveras, vagos, ganduls y demás sers perduts que constituïxen la impedimenta y, á vegadas, la pesadilla de la societat. Pera 'ls elements d' eixa classe segona, d' eixa impedimenta de la societat humana, las Exposicions Universals, pera que estiguin en caràcter, han d' costar alguns millions d' instalació; han d' oferir espectacles y grans festas propies pera atraure, divertir y entretenir á molts milers de personas, quals entrades serxeixin pera que las Exposicions *survin complertamunt be*, al estil de las de Londres y Filadelfia, citadas en lo document firmat per lo senyor President del «Centre Catalá.»

En contra; pera 'ls elements de la classe primera, totas las Exposicions resultan bonas porque totas servexien pera aprendre y ensenyar. Quan aqueixos elements han d' emetre judicis sobre distintas Exposicions, no fan entrar com á motius d' importancia, ni la grandiositat dels edificis é instalacions; ni si las entradas han sigut per millions ó solsament per milers; ni si las perspectives ofertes per cada una d' ellas resultaren mes ó menos monumentals; ni si las festas y espectacles que las hagin acompanyat foren ó no brillants; ni si las ciutats que las celebraren son de primer ó dècim orde; no, sino que 'ls tals elements, com á verdaders intel·ligents que son, estiman avants que tot lo que positivament val y per aixó ordenan la importancia de las Exposicions de tota classe per lo que las hi dona caràcter: per la quantitat y qualitat dels productes exposats,

Segons los mateixos intel·ligents, representants únics de la vitalitat del mon civilisat, pot molt be succehir que á una Exposició que se la vulgui comparar ab altrás, li falti importancia, pero no 'l respecte degut sempre á tant poderós element civilisador. Heus aquí porque, en lo sentir d' aquells intel·ligents elements, es un ridícul absurdo, sols concebible en cervells ó ignorants ó mal intencionats, la pretenguda probabilitat de que una Exposició Universal, pugui may *posar en ridícul á Barcelona en particular y á Catalunya en general.*

Exposats ja los principals motius del orde moral, que nos induheixen á apoyar lo pensament y realisació de la futura Exposició Universal de Barcelona, entraré en condicions d'altra classe que portan combinats motius del orde moral y del material, tan íntimament lligats entre si que sols junts se poden tractar.

Los certámments universals son grans llistons en las que tots los pobles que á ells concorren son á la vegada mestres y deixebles, es á dir, que aprenen y ensenyan de la mateixa llistó.

Com que en ells cada poble hi ensenya tot lo millor que té, resulta que qui menos y mes dolent té, pot aprendre mes y qui mes y millor té apren menos. D'aquí n' resulta que las Exposicions Univerals, donguin sempre major profit als pobles qual estat general de producció está en pitjors condicions. Per aixó al nostre poble una Exposició Universal li convé molt mes que á altres varis pobles estrangers. Sobre tot nos ha de ser utilíssima tenintla propera á nostres obradors, tallers y fàbricas, porque tot nostre poble productor podrà facilment visitarla y estudiar los objectes exposats que li sian mes interessants, podrà aprendre á coneixe y á apreciar las mes recents produccions de la inteligencia humana y ferse cárrech de com y en que son utilizadas en las necessitats de la vida.

Tot aixó podrà ferho nostre poble productor sens entrar en gastos considerables, ni necessitar intérpretes, ni perdre días de treball, com los hi ha succehit als pochs que han visitat grans Exposicions en ciutats estrangeras.

Ab la instalació en nostra ciutat, si ab una visita no 'n tingúes bastant, ne farà duas y tres y totes quantas li convingan fins haverse enterat á satisfacció de lo que pugui en algun modo ensenyar á utilisar millor lo temps y perfeccionar lo treball.

Fals y moltas mes ventatjas, quals enumeració y descripció serían interminables, son las que s' preparan á nostre actiu y estimat poble catalá, ab la futura Exposició Universal de Barcelona.

Poble actiu que ha sabut referse de tants desastres com l' han assotat en lo que va de sigle, be mereix que una vegada sisquera se li faciliti lo que avuy mes que may li convé: una ensenyansa profitosa pera son treball.

Després d'haverse vist avuy abandonat á sas propias forsas, lluy-

tant contra 'ls inconcebibles obstacles que en aquest país s' oposan al lliure desenrotll de la activitat individual; després d' haverse tingut que obrir ell mateix, pam á pam, la carrera industrial, sense que ni una sola vegada l' element oficial hagi pensat auxiliarlo eficazment ab especials ensenyansas, ni ab escoles d' arts y oficis, ni establint museus artistichs é industrials, lo privarlo ara de la fecunda llissó que pot rebre ab projectada Exposició Universal de Barcelona, sería una iniquitat ningú mes capás de cométrerla que qui no senti mes que profón odi envers nostra terra.

*
**

Pera calsevulla que coneixi la materia,—las Exposicions Universals— es clar y evident com la llum del dia, que 'l document publicat per El Diluvio y firmat per lo President del «Centre Catalá» va ser redactat per persona que coneix perfectament la manera de buscar y copiar datos combinantlos de la manera que millor convé á sos rahonaments.

Aixís es que está felís al cridar la atenció del lector sobre lo que cópia referent á las grans Exposicions Universals que hi ha hagut en Lóndres, París, Viena y Filadelfia, aixís com també está acertat y exacte al copiar lo resultat dels censos y 'ls anys que foren fets. De modo que totas aqueixas cópias, fácils totas d' adquirir son lo mes ben fundat y cert de tot lo document. Es una verdadera llástima que l' agradable impressió que produheixen en l' ánimo del lector, impressió enterament favorable pera 'l que sapigué escullirlas, desapareixi al moment, borrada per las consecuencias que d' aquellas copias se treuhen; tal vegada á causa de no haverse pogut trobar un bon almanach d' ahont extréurelas:

Fa sospitar que sia aquest lo motiu de tant pésim efecte 'l fet mateix que ellas—sas consecuencias—sian tant gratuïtas com equivocadas.

En efecte, *pera calsevol que coneixi la materia*, está fora del sentit comú comparar las modestas construccions exentas de tota pretenció, que fins avuy s' han projectat pera 'l próxim certámen Universal de Barcelona, ab los costosos y magnífichs edificis é instalacions dels grans Certámens Universals que hi ha hagut en Lóndres, París, Viena y Filadelfia, aixís com es un despropósit ridícul suposar que aquellas modestas construccions poden arribar á costar *la meytat del promedi de*

lo que han costat las Exposicions Universals celebradas fins avuy, promedi que ascendeix, segons lo document del senyor President del «Centre Catalá», á quatre ó cinch milions de duros.

La cantitat es pera aterrar á cualsevol ignorant de poblet que no pogués compendre lo que tot barceloní un xich intel·ligent coneix ja be prou, aixó és: que ab una mica de cuidado en l' administració de la gran empresa, bastan y sobran dos milions de duros pera portarla á bon terme *en lo modo y forma fins are projectats per lo que s' han posat al cap d' ella.*

Hi ha que advertir que de aqueixos dos milions, un milió y mitj, al menos, quedarán distribuïts entre las classes productoras barcelonenses.

*
* *

Lo més sanejat rendiment produhit á las empreses de las «Exposicions Universals» prové del lloguer dels llocs pera las instal·lacions particulars, de locals pera restaurants, concerts, etc.

Ni una paraula 'ns diu de tals lloguers lo document firmat per lo President del «Centre Catalá».

En cambi, suposa aquest senyor en lo document per éll firmat, que 'l petit comers y las petites industrias sufriran molt de la competencia que poden férlos hi alguns expositors, venent als visitants objectes elaborats al seu davant.

Si la Exposició Universal no 's realísés, aquellas botigas y petites industrias quedarian ab lo contingent de clients y parroquians de sempre y 'l consum ó venda ordinaria. Pero ab la «Exposició Universal» ha d' augmentar considerablent la població flotant de Barcelona y totseguit se multiplicará 'l moviment, hi haurá major consum y com á resultat d' aquest, major circulació de capital, lo qual indefectiblement ha de millorar lo negoci de totas las clases productoras en general, y molt senyaladament lo de las botigas y petites industrias.

Per consegüent, lo temor, si es que 's tem *de veras*, que 'ls petits y contats obradors de la Exposició Universal de Barcelona, poden produhir lo suficient pera equilibrar l' augment que en lo consúm d' articles comuns ha de portar la mateixa Exposició, es una quimera que sols se li ocorreix á qui ni de lluny, *coneix la materia.*

*
* *

Entre 'ls elements que mes concorren á donar animació y vida á las Exposicions Universals, deuen contarshi 'ls medis de comunicació pera transportar als visitants foraster de totas procedencias.

D' eixos medis de comunicació, Barcelona te, terrestres, las líneas de ferro-carrils següents: Fransa, que pot, ab son actual material, portar diariament á Barcelona de tres mil cinchcents á quatre mil passatjers, de las tres classes, extranjers; Zaragoza y Madrid, que en igualtat de condicions ne pot portar sobre dos mil y Valencia, uns tres mil; total, uns vuit mil á vuit mil cinchcents passatjers d' entrada, y com es natural, podrian havernhi altres tants de sortida.

Y notis be; sempre y quan las direccions de las tres líneas referidas s' empenyin en aumentar las xifras apuntadas, lograrán ferho sens gran sacrifici, apesar de tot lo previst y calculat per l' indefinible périt ferro-carriler que jutja de la capacitat de transport de las líneas de nostre país, per lo número diari de trens, no locals, que tenim, augmentats *fins al doble, triple ó cuádruple*.

Altre element que sembla donar cuidado al redactor ó redactors del document firmat per lo senyor President del «Centre Catalá» es lo medi d' allotjar als extrangers *pera rebrels y ferlos agradable la estada*.

Es un punt aqueix, per lo que s' apura dit senyor President, que de cap menera pot preocupar á ningú *que coneixi la materia*, puig hi ha no un, sino varis precedents d' importants ciutats extranjerass que resolgueren ja fa temps la cuestió.

Donchs lo més cómodo es imitar y fins perfeccionar, si cab, lo procediment empleat per aquéllas, procediment que coneixen perfectament los senyors *que s' han posat al davant* de la Exposició Universal de Barcelona y que á no tardar podrá veurer en práctica y apéndrehó en nostra estimada ciutat, lo mateix senyor President del «Centre Catalá» de Barcelona, firmant del document que 'ns acaba d' ocupar.

*
* *

Una observació, y he terminat.

Tart ó aviat Barcelona coneixerá 'l móvil que induhí á la publicació de tan desditjat document.

Per ara recordém que en nostra ciutat, com en totas las demás del globo, hi ha sers desgraciats incapassos de produhir res de bó, y ménos, alguna cosa útil pera la Humanitat.

Aqueixos sers desgraciats com que sempre que veuen á algú passárloshi al davant pateixen, son los que fan coro als funestos politiquets d' ofici, que anteposant mesquins y reprobables fins als grans fins de la Patria, combaten la realisació de la Exposició Universal de

Barcelona, no perque entenguin un sanabre de la conveniència de tal cosa, sino per l'afany de mortificar y ferir á adversaris polítics que están al davant de ella.

Però ni sos atachs, ni sa retirada poden influhir en l'èxit de la vinenta Exposició, perque ahont més sobran las nulitats petulants es en un Certàmen del Progrés humà: en una Exposició Universal.

He dit. —FERRÁN ALSINA.

NOVAS

Copiem de *La Renaixensa*:

Ab lo títol de *Lliga de Catalunya* s'està constituint en nostra ciutat una important associació veritablement catalanista, en la qual á horas d'ara ja hi han entrat moltes personalitats respectables de las que, formant en nostre camp, hi ha á Barcelona.

Després de las repetidas é imperdonables caygudas del *Centre Català*, caygudas que han donat per únich resultat la descomposició precipitada del mateix centre, la qual, com ja diguerem altra vegada, no havian volgut entrar may certs elements poderosos del catalanisme, més desconfiats que no pas nosaltres ho si-guerem (y aixís hem de confessar-ho), impossible era que quedés Barcelona sense un lloch apropiat ahont clavar ben alta la bandera patriótica del catalanisme, pera que á l'ombra de sa volada 's formés una agrupació y 's fes una lliga ben forta y ferma que resistís á tota hora las embestides del centralisme, y fos al mateix temps centinella avansat y portantvns de las aspiracions de Cataludya, ben despert y vigilant sempre á tot lo que á ella interessí, sense odis, ni rencors, ni envejas, ni ambicions desatentadas, y lluny sempre dels partits polítics madrilenyistas; desde 'l carlista al demagogó: y á aquesta necessitat tant evident y tant clara, con la llum del dia respón la creació de la *Lliga de Catalunya*.

La formació no 's deu á cap personalitat determinada: la idea es de tothom y ha aparegut en diferents indrets á la hora. La falta se sentia, y la idea á pres cos espontáneament dintre 'l catalanisme ahont son molts los qui poden alabar-se de que ja fa molt temps aconsellavan la creació d'una societat com la *Lliga de Catalunya* y fins que preveyan més ó menos próxima la seva aparició ab la mateixa puretat y noblesa de miras.

A nosaltres, entusiastas com son de la patriótica idea, coneixent con qui més puga conèixerho la molta falta que li feya al país, sols nós cal donarli la benvinguda, posantnos ab totes las nostras forsas al seu costat, segurs de que la *Lliga de Catalunya* molt té de fer á favor de Barcelona y de tot lo nostre país, defensant ab energia tot lo que constituheix la Patria: las sevas lleys seculars atropelladas, la seva llengua escarnida, la seva industria ab tants afanys millorada, pera que avuy estiga als péus del extranjer y en la miseria la nostra honrada classe obrera, la agricultura abandonada á sas propias forsas y ab contribucions emprovida y; en una paraula, combaten en tot moment los enemichs encarnissats de las nostras fonts de vida morals y materials, tot lo qual constituheix la personalitat de Catalunya; més combatenhi ab la fé y ab la vehemencia dels quecreuhen en la regeneració de nostra terra y tenen confiansa en lo seu pervenir.

Per lo Govern Civil s'encarrega á las autoritats las busca d'un noy de 7 anys d'edat; anonenat Joseph Palau y Brunat, que ha desaparegut de aquesta ciutat, á la disposició de qual Alcalde ha d'esser enviat si s'troba.

En lo carrer de las Planas, devant la fàbrica dels senyors Prat y C.^a, hi ha un grant bassal d'aigua que despedeix já emanacions poch agradables.

La companyia catalana del Teatre Romea ha posat en estudi *Lo fill del rey*, nou drama del llorjat poeta y mestre en Gay-Saber don Angel Guimerà.

Per una comunicació oficial rebuda de Rússia se sap que aquella nació ha acordat pendre part en la Exposició Universal de Barcelona.

Segons prometerem en nostre número anterior, publiquem avuy en lloch corresponent la conferencia donada per lo conegut industrial don Ferrán Alsina en pró de la Exposició Universal de Barcelona, que tingué lloch en lo local del *Centre Industrial de Catalunya*.

Felicitem á lo Sr. Alsina per l'acertada manera de rebatre los arguments que contra l'Exposició foren insertats en document públich, per lo *liberal Centre Catalá* de Barcelona.

Totas las personas que de dintre y fora de Sabadell desitjin obtenir un ó mes exemplars del *Manifest* que l'Centre Catalá d'aquesta ciutat dirigeix á sos compatricis, poden dirigirse á lo secretari de torn de dita associació don J. Puig Casanys, carrer de la Creueta n.º 59 que se'ls hi falicitarán.

Participem á tots los que tinguen predilecció ó necessitat d'adquirir coneixements industrials, que'n l'Institut de Foment del Treball Nacional de Barcelona, s'inaugurarà'l dia primer d'Octubre un curs destinat á la ensenyansa de la fabricació de teixits y del dibux industrial, baix la direcció dels professors don Francisco Durán Brujas y don Joan Castañé. Al objecte de que sia més fácil als alumnos l'adquisició dels coneixements industrials, s'han montat talers dels sistemes mes propis pera dita ensenyansa, com son, de Carcolas y de Jacquar, urdidor y demás excessoris necessaris.

S'ha publicat lo número 167 del periódich quinzenal artístich, literari y científich *La Il·lustració Catalana*, baix la direcció de don Francesch Matheu, contenent en son sumari un important text y distingits grabats deguts respectivament á conegudas plomas y célebres artistas de dintre y fora de Catalunya.

ANUNCI OFICIAL CAIXA DE AHORROS DE SABADELL

Han ingressat fins aquesta fetxa 3328 pessetas procedentas de 321 impositcions, essent 5 lo número de nous imponents.

S'han tornat 3019 pessetas á demanda de 20 interessats.

Sabadell 18 de Septembre de 1887.—Lo Director suplent, *Joan Casanovas Sallars*.

SECCIÓ DE ANUNCIS

PERA 'LS RENTISTAS

Hi ha pera vendre en aquesta ciutat una ó varias casas que produheixen del 5 al 6 per 100 de interés anyal.

Informes y demás, Riego, 51, de vuyt á deu nit. Días festius á totas horas.

ENCUADERNACIONES BARATÍSSIMAS

Se fan de totas classes y preus, Ilustracions y Obras de luxo, Novelas, etc., etc. Los llibres se entregan á las 48 horas de encarregats.

RAMBLA, 70, CAPMANY, 18

TALLERS

DE

*Imprenta, Litografia, Encuadernacions
Llibres especials y ratllats*

JOAN COMAS FAURA

PAPERERÍA

Papers pera cartas de totas classes.—Paper "Mill."—Blanchet.—Fantasía.—Embalatje.

PLEGADORS DE PESSAS

Se fan plegadors de totas classes en fusta y en cartó, ab lo nom imprés, si aixís se desitja. Plegadors de 10 per 70 ú 11 per 72 centímetros, sense nom, á 14 duros milé y ab nom á 15 duros milé. En cartó á preus baratos.

TALONARIS

á 4 rals de 100 fullas de dos classes, á 5 rals los de Entrego y á 7 rals los de Pedido y de Vale.

IMPRESIONS

Facturas.—Sobres.—Memorandums.—Membrets.—Talonaris.—Reduccions de preu.—Tarjetas, etc., etc.

ENCUADERNADORS

de varias classes pera cartas.—Capsas pera Facturas, Lletres, Recibos y atres documents.

Tallers: Carrer de Capmany, núm. 18.

Sucursal: Rambla, núm. 70.